

Estetik Cerrahi’de Kamuflaj Terapisi

CAMOUFLAGE THERAPY IN AESTHETIC SURGERY

Eser AYDOĞDU*, Aykut MISIRLIOĞLU**, Tayfun AKÖZ***, Gaye TAYLAN*

* Asis.Dr., Dr.Lütfi Kırdar Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi Kliniği,

** Uz.Dr., Dr.Lütfi Kırdar Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi Kliniği,

***Doç.Dr., Dr.Lütfi Kırdar Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi Kliniği, İSTANBUL

Özet

Giriş: Dr. Lütfi Kırdar Eğitim ve Araştırma Hastanesi Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi kliniğinde yapılan bu klinik ön çalışmada estetik cerrahi sonrası istenmeyen ekimoz ve ödem gibi problemlerin makyajla kamuflajı yapılarak hastalardaki etkinliği araştırılmıştır.

Materyal ve Metod: 38 rinoplasti hastası iki gruba ayrılmış, 19 hastada postoperatif makyaj kullanılarak kamuflaj yapılmış, 19 hasta kontrol grubu olarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Her iki grup hastaya postoperatif dönemde STAI (Durumluk kaygı envanteri) testi uygulanıp alınan sonuçlar değerlendirildiğinde makyajın bu operasyonlardan sonra hastalar üzerine olumlu etkileri olduğu gösterilmiştir. Yazıda ayrıca kullanılan makyaj malzemelerinin özellikleri de anlatılmıştır.

Sonuç: Yüzdeki estetik cerrahi operasyonlardan sonra makyaj, hastaların psikolojik açıdan kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Estetik cerrahi, Makyaj, Kamuflaj terapisi

T Klin Kozmetoloji 2003, 4:98-104

Summary

Purpose: In the preliminary study carried out in the Plastic and Reconstructive Surgery Clinic of the Dr. Lütfi Kırdar Education and Research Hospital, the psychological effects of the camouflage of the undesirable problems like echymoses and edema after aesthetic surgery, with the use of make up have been researched.

Materials and Methods: For this purpose, a total of 38 rhinoplasty patients were divided into 2 groups, where 19 patients were camouflaged with make up postoperatively and the other 19 were considered control group.

Results: Positive effects of the make up on the patients after these operations have been demonstrated when the results of the STAI test, which is applied postoperatively to both of groups, are taken into account. The properties of the various kinds of make up preparations used were also described in the article.

Conclusion: Make up, causes patients feel psychologically better after the aesthetic operations involving the face.

Key Words: Aesthetic surgery, Make-up, Camouflage therap

T Klin J Cosmetol 2003, 4:98-104

Güzelleşmek ve daha çekici görünmek için yüzyıllardır kozmetikleri kullanan insanoglu günümüzde bu amaçla artık cerrahi yöntemlere de başvurmaktadır. Estetik amaçla yapılan ameliyatlarda normal insan fizyolojisinin en az derecede etkilenmesi amaç olsa da sonuç olarak her girişimin ardından geçici de olsa istenmeyen bazı problemler karşımıza çıkabilmektedir. Özellikle baş ve boyun gibi giysilerle kamufle edilemeyen bölgelerde operasyon sonrası hemen hemen her hastada ortaya çıkabilen ödem, ekimoz gibi problemler hastaların sosyal yaşamını etkilemekte hatta bazen geçici psikolojik

problemlere de yol açabilmektedir.

Kozmetik ürünler geçmişten günümüze insanların daha güzelleşmek için kullandıkları malzemelerdir, son yıllarda ise zaman zaman bazı deformitelerin kamuflajı için daha tıbbi amaçlarla da kullanım alanı bulmuşlardır.

Bu klinik ön çalışmada kozmetiklerin rinoplasti sonrası ortaya çıkabilen ödem ve ekimozların kamuflajı amacıyla uygulanabilirliği ve postoperatif dönemde hastaların psikolojilerine olan etkileri araştırılmıştır.

Materyal ve Metod

Yaşları 17 ile 41 arasında 38 rinoplasti hastasından 19 hastada postoperatif dönemde makyaj malzemeleri kullanılarak kamuflaj yapıldı (Şekil 1a,1b,2a,2b,3a,3b). Diğer 19 hastada herhangi bir kozmetik yöntem kullanılmadı ve kontrol grubu olarak değerlendirildi. Makyaj yapılan 19 hastada da operasyondan önceki günlük hayatında makyaj yapıyor olmasına dikkat edildi. Makyaj yapmayan hiçbir hasta çalışma grubuna dahil edilmemiştir. Bu nedenle çalışmadaki tüm hastalarda sosyodemografik özellikler değişken olarak alınmamıştır.

Her iki grup hastada postoperatif 5. günde burun alçıları alındı. Çalışma grubundaki 19 hastaya önce makyaj uygulanarak, kontrol grubuna ise sadece cilt temizliği yapılarak kendile-

rini aynada görmeleri sağlandı ve her iki grup hastaya psikiyatrik bir test olan durumluk kaygı envanteri uygulandı (STAI). Testten alınan sonuçlar her hastada kaydedilerek bir psikiyatri uzmanı tarafından değerlendirildi. STAI testiyle her iki gruptan alınan değerlere nonparametrik bir test olan Mann-Whitney U testi uygulanmış ve $p < 0.05$ (%95 güven aralığında) iki grup ortancalarının farklı olduğu anlaşılmıştır (Grafik 1). Çalışmaya alınan her hastada preoperatif, postoperatif makyaj öncesi ve makyaj sonrası fotoğrafik çalışma yapıldı. Fotoğrafik çalışmada hastanın aynı yerde, aynı kişi tarafından çekilmesine dikkat edildi. Çalışmada ayrıca kullanılan makyaj malzemeleri etkinlik ve kullanım açısından değerlendirildi.

Şekil 1a. Hastanın alçısı çıkarıldıktan sonraki önden görünümü

1b. Hastanın alçısı çıkarıldıktan sonra hemen makyaj uygulanımı ve fotoğrafik görüntülenmesi

Şekil 2a. Hastanın alçısı çıkarıldıktan sonraki yandan görünüm

2b. Hastanın alçısı çıkarıldıktan sonra hemen makyaj uygulanımı ve fotoğrafik görüntülenmesi

Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri

Testin Kısa Tanıtımı

Ölçtüğü davranış/nitelik: Durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri

Ölçek türü: Kağıt kalem testi. Grup olarak uygulanabilir.

Kimlere uygulanabildiği: 14 yaş ve üstü normaller ile okuduğunu anlayıp yanıtlayabilecek kadar bilinci yerinde olan hastalara.

Uygulama süresi: Zaman sınırlaması yok, ancak orta okul yazma düzeyindeki bireyler her iki ölçeği yaklaşık 10 dakikada yanıtlayabilirler.

Kapsamı: Envanterin her biri 20 maddelik iki ayrı ölçeği vardır:

1-Durumluk Kaygı Ölçeği: Bireyin belirli bir anda ve belirli koşullarda kendini nasıl hissettiğini belirler.

2-Sürekli Kaygı Ölçeği: Bireyin içinde bulunduğu durum ve koşullardan bağımsız olarak, kendini nasıl hissettiğini belirler.

Materyali: Her bir ölçek için ayrı soru formu (yanıtlar bu formlar üzerinde işaretlenir), yanıt anahtarları

Durumluk Kaygı ölçeği sınanma ya da sınama koşullarıyla ilgili tedirginlik, kuruntu ve heyecan gibi duyuşsal, fizyolojik ve bilişsel süreçlere duyarlı olduğundan, bireyin başlangıçtaki olumsuz algılamalarına ifade olanağı vermesidir. Test sonucunda elde edilen puan değeri 20 ile 80 arasında

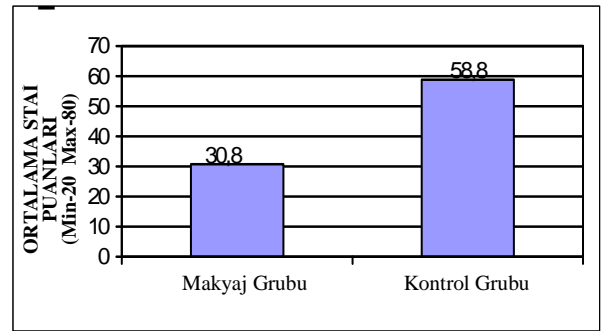
Şekil 3a. Hastanın alçısı çıkarıldıktan sonraki önden görünümü

3b. Hastanın alçısı çıkarıldıktan sonra hemen makyaj uygulanımı ve fotoğrafik görüntülenmesi

değişir. Büyük puan yüksek kaygı seviyesini, küçük puan ise düşük kaygı seviyesini belirtir (5,6).

Yapılan çalışmada hastalarda fondöten, fondöten altı krem ("konsailer"), pudra, allık, far, maskara ve ruj makyaj malzemesi olarak kullanıldı.

Fondöten: Yüze renk katmak, kusurları örtmek ve pürüzlü alanları pürüzsüz hale getirmek için kullanılan kozmetiklerdir. Cilt yüzeyindeki kusurları kamufle etmek için akneli, skarlı ve ciltteki renk değişikliği olan kişilerce kullanıldığı gibi normal kişilerce de hoş bir görüntü elde etmek için kullanılır. Yağ bazlı, su bazlı, yağ içermeyen ve su içermeyen formları mevcuttur. Fondötenlerin içinde renk verici ajan olarak titanyum dioksit ile birlikte demir oksitleri ve seyrek olarak ultramarin

Grafik 1. Her iki gruptan alınan ortalamalar (n=19)

mavisi bulunur. Titanyum dioksit yüzdeki kusurları gizlemek ve örtücü ajan olarak etkili bir maddedir.

Fondöten altı kremler fasyal defektleri daha belirsiz hale getirip parlak, pürüzsüz bir cilt görü-

nümü kazandırmak için kullanılır. Sıklıkla fondötenlerin kapatıcı etkisini artırır. Göz çevresindeki morlukların giderilmesinde, aknelerin kırmızılığının gizlenmesinde, iyileşme dönemindeki epitelize yaraların örtülmesinde kullanılır.

Pudralar: Tam örtücü pudralar talk ve artan oranlarda titanyum dioksit içerirler. İçerdiği Mg karbonat yağı tamponlar. Kaolin ise yağın kontrolünü artırır. Mg streat ise malzemenin cilde yapıştırmayı artırır.

Allık: Pembe yanaklar sıklıkla sağlıklı ilişkilendirildiği için önemli bir üründür. Naturel bir görünüm için yanaklara pupilden lateral göz kenarına doğru oblik olarak sürülmelidir. Bu şekilde zigomalar daha belirgin hale gelir. Krem ve pudra şekilleri vardır.

Farlar: Mat, parlak veya metalik olabilir. Sonuçta bunlar anhidroz krem, emülsiyon, stik ve pudra şeklinde olabilir. Demir oksit, titanyum dioksit, aliminyum ve gümüş tuzları, ultramarin mavisi, magnezyum violet, mica içerir. Sıkıştırılmış pudra, anhidroz krem şeklinde formları vardır (2).

Maskalar: Kirpiklere daha koyu daha kalın ve uzun bir görünüm verir. Su bazlı ve solvent bazlı formları mevcuttur.

Rujlar: Yağ, wax, petrolatum ve pigment içerir. Dudak kenarlarını daha belirgin hale getirmek için daha yüksek oranda wax ve pigment içeren dudak kalemleri geliştirilmiştir. Uzun süre kalıcı olanlar bromasit içerir.

Transludent pudra kapatıcı kremi stabilize etmek için kullanılır. Predominant cilt gölgeleri pembe-kırmızı tonları, krem-nötral tonlar, yeşil-sarı tonlarından oluşur (1).

Yukarıda özetlediğimiz makyaj malzemeleri bir çok kadının günlük yaşantısında kullandığı temin edilmesi zor olmayan ürünlerdir. Postoperatif dönemde kamuflaj amacıyla kullandığımız ürün ve yöntemler günlük hayatta kullanılanlardan farklı olmayıp özel bir deneyim ve ekipman gerektirmemektedir. Ameliyat sonrası dönemde hastanın makyajının kendisi veya bir yakını tarafından yapılması mümkündür.

Sonuçlar

Postoperatif 5. günde burun alçısı alınan hastalara STAI test uygulanmasıyla alınan düşük değerler hastaların test yapıldığı sıradaki durumluk kaygı derecelerinin düşük olduğunu, yüksek değerler ise hastalardaki yüksek kaygı derecesini göstermektedir. Sonuç olarak STAI testi ile her iki gruptan alınan değerlere nonparametrik Mann-Whitney U testi uygulanmış ve $p < 0.05$ (%95 güven aralığında) iki grup ortancalarının farklı olduğu anlaşılmıştır (Grafik 1). Makyaj ile kamuflaj yapılan hastalarda daha düşük değerlerin alınmış olması; yapılan kamuflajın hastalarda görülen psikolojik travmayı azaltıcı etkisi olduğunu göstermiştir.

Çalışmada kamuflaj için kullanılan malzemelerden, periorbital alanlardaki renk değişikliği oluşturan ekimozlar için koyu renkli fondötenler örtücü olarak etkili bulunmuştur. Nazal dorsum ve glabellar bölgedeki ödeme bağlı şişlikler her iki medial kantel bölgeye sürülen koyu renkli far ve pudralarla kamufla edilebilmiştir.

Sonuç olarak örtücü amaçla kullanılan fondöten, pudra, far kamuflajda etkili bulunmuştur. Ayrıca diğer ürünlerin yardımcı olarak kamuflajı kolaylaştırdığı izlenmiştir.

Hastaların burun alçıları çıkarıldıktan sonra cilt temizleyici bir ürünle ciltleri temizlendi. Ekimozun yoğun olduğu infraorbital bölgeye ilk aşamada "konsailer" (fondöten altı krem) kullanıldı. Daha sonra her tarafa eşit miktarda hastanın cildine uygun fondöten sürüldü. Fondötenin üzeri pudra ile kapatıldı. Göz kapağında ekimozu fazla olan hastalar için koyu renk bir far tercih edildi. Ödemin en çok olduğu glabellar bölge ve burun dorsumunun lateral kısımları pudranın daha koyu tonunda bir allıkla veya gölgelendirme amaçlı bir farla boyandı. Medial kantel bölgeye sürülen koyu renkli bir far; ödemin daha az farkedilmesini, burun daha ince görünmesini sağlamak amaçlıydı. Postoperatif dönemde rinoplasti hastalarında hastayı rahatsız eden görünüm, glabellar ve burun ödemi, göz kapağı ve infraorbital bölgedeki ekimozlar makyajla kamufla edilerek, hastanın psikolojik travmasını azaltılmaktaydı.

Tartışma

Makyaj insanlığın erken tarihinde yaygın kullanılan bir işlem değildi. Bilinen en eski makyaj Yunan ve Roma'da yapılmaktaydı ve zengin, sosyokültürel seviyesi iyi insanlar makyajı kullanmaktaydı (2). Kozmetik kelimesi yunanca "kozmetikos"tan gelir. Anlamı süslenmekte tecrübeli kişidir. Kozmetik terimi fiziksel temizliğin ayrıntılı yapılmasında kullanılan eski Roma hamamlarından orijin alan bir terimdir (3).

Makyajın yapılması ve anlaşılması önemli bir husustur, çünkü sonuçta öncekiden farklı bir görünüm kısaca hileli bir görüntü oluşturulmaktadır. Genel amaç derinin sağlığını bozmamaktır. Daha genç bir görünüm ve yaşlanmanın belirtilerini mümkün olduğu kadar minimal hale getirmek veya azaltmayı sağlamaktır. Modaya uygun bir görünüş yaratmak diğer bir önemli faktördür. Kişinin daha iyi ve güzel hissetmesine, motivasyonuna sebep olmalıdır (2).

Kamuflaj terapi; dermatologlar ve kozmetik cerrahlar tarafından submedikal yaklaşım olarak tanımlanır. Yanlış yaklaşım negatif deneyimle sonuçlanacaktır ve hatta hastayı daha önceki durumdan daha fazla travmatize edecektir. Kamuflaj terapisi endikasyonları; konjenital, kazanılmış ya da cerrahi lezyonlara sahip hastalar iyi adaydır. Ek olarak pigmentasyon problemi, dövme, telenjektazi, koyu lekeler, skarlar kamuflaj terapisinden fayda görebilir. Kamuflaj ürünleri dermabrazyon, ritidektomi, rinoplasti ve blefaroplasti yapılan hastalar için kullanılabilir (1).

Kamuflaj makyajı bazı spesifik karakterler taşımaktadır:

- 1- Renkler; cildin ayrıntılarına, doğal cilt tonlarına uygun olmalıdır.
- 2- Opasite; cilt renk bozukluklarının tüm tüplerini eşit kapatabilmeli
- 3- Su geçirmezlik; yağmurda, yüzmede, aktif sporlarda, yıkanmaya dayanıklı olmalı
- 4- Dayanıklılık gücü; lazer, kimyasal peeling, dermabrazyon yapılmış cilt pürüzsüz görülmeli
- 5-Uzun etki göstermeli
- 6-Kolay uygulanabilmeli

Kamuflaj makyaj; deri renk değişiklikleri, bazı estetik cerrahileri takiben ve lazer uygulanımı sonrası oluşan bazı negatif değişikliklerde kişinin normal görünüşüne yardımcı olmalıdır (2).

Rinoplasti günümüzde en sık uygulanan estetik cerrahi ameliyatlardan. Hastalarda postoperatif olarak yaşanan en büyük sorun özellikle periorbital, nazal bölgede ortaya çıkan ödem ve ekimozlardır. Bu problemler özellikle hastaların bandajlarının açılarak alçının alındığı 5. ve 7. günler sonrası hastanın kendi yüzünü daha iyi görebildiği dönemde ortaya çıkar.

Daha iyi bir burun şekli ve yüz görünümü için ameliyat olan hasta erken postoperatif dönemde alçı ve bandajlar çıkarıldıktan sonra kendi yüzünü aynada ilk defa gördüğünde, ödemli ve ekimozlu bir görüntüyle karşılaşır. Bu çoğu kez hastaların pişmanlık duygusuna kapılmasına ve buna bağlı olarak mutsuzluğuna sebep olur. Hastalara ameliyat öncesi tüm olası problemler anlatılmış olsa da, bununla karşılaştıklarında genellikle benzer tepkiler vermektedirler. Bu tür problemlerin en sık yaşandığı rinoplasti hastaları bir kamuflaj çalışması için en uygun adaylardır.

Amerikan Kanser derneğinin 3 yıl boyunca 25 bin kanserli hastada, kansere yakalanmış kadınlarla yaptığı bir çalışmada hastaların morallerini düzeltmek için ortak kampanya düzenlenmiş, makyajla güzelleştirilen kadınların sağlık durumlarında anlamlı derecede düzelleme saptanmıştır.

Erken dönemde uygulanan kamuflaj hastalardaki olumlu etkileriyle normal günlük yaşantılarına daha erken dönmesini sağlayabilecektir.

Ayrıca yapılan bu klinik ön çalışmada dikkat ettiğimiz önemli bir husus fotoğrafik çalışmaydı. Preoperatif ve postoperatif fotoğraf çekiminde gereken özellikler; Fotoğraflar aynı odada, aynı zemin ve yansımada çekilmelidir. Daima aynı kamera kullanılmalıdır. Fotoğrafi çeken kişi ile hasta arasındaki mesafe aynı olmalıdır. Fotoğrafları çeken kişinin aynı kişi olmasına dikkat edilmelidir (4).

Makyaj malzemelerine bağlı alerjik reaksiyonlar; koruyucular (Quaternium-15, formaldehid,

imidazolidinil üre, parabenler), p-phenylenediamin, gliseril monotiyoglikat gibi maddelere bağlanmıştır. Makyaj malzemelerine bağlı kütanöz reaksiyon tipleri sensitizasyon (alerjik kontakt dermatit), irritasyon, fotoalerji, fototoksiste şeklinde sınıflandırılmıştır (7,8). Makyaj yaptığımız hastalardan hepsi günlük hayatta makyaj yapmaktaydı. Kullandığımız makyaj malzemelerinde pudra, allık, fondöten, far, ruj, maskara hastaların kendilerine aitti. Sadece “konsailer” farklı bir malzeme olarak kullanıldı. “Konsailer” ait özel bir reaksiyon gözlenmedi. Ve hastaların yüzünde makyaj yapılan bölgelerde insizyon, açık yara mevcut olmadığı için ve malzemeler hastaların her zaman kullandığı materyaller olduğundan dolayı komplikasyon meydana gelmedi.

Kozmetik uygulandıktan sonra hastalar kendilerini iyi gördükten sonra otomatik olarak iyi hissedeceklerdir. Makyaja başlamadan önce makyaj yapılan bölgenin analizi, seçilecek renkler, makyajın yoğunluğu önemlidir (9).

Sonuç olarak yüzdeki estetik cerrahi operasyonları sonrası makyaj kullanılarak yapılabilecek bir kamuflaj özel ekipman ve deneyim gerektirmeyen basit bir işlemdir. Hastaların ameliyat sonrası dönemlerini psikolojik açıdan daha iyi geçirebilmeleri için kamuflaj kullanılmıştır.

KAYNAKLAR

1. Rayner VL. Camouflage Therapy. *Dermatologic Clinics* 1995; 13: 467-72.
2. Westmore GM. Camouflage and Makeup preparations. *Clinics in Dermatology* 2001;19:406-12.
3. Blanco-Davila F, Beauty and Body. The Origins of cosmetics. *Plastic and Rec Surg* 2000;105:1196-204.
4. Talamas I, Pando L. Specific Requirements for Preoperative and postoperative photos used in publication. *Aesth Plast Surg* 2001;25:307-10.
5. Spielberger CD, Gorsuch RL, Lushene RE. Manual for State-Trait Anxiety Inventory. California: Consulting Psychologist Press 1970.
6. Öner N, Le Compte A. Durumluk- Sürekli Kaygı Envanteri El kitabı, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 1985.
7. Adams RM, Maibach HI. A five-year study of cosmetic reactions. *Journal of the American Academy of Dermatology* 1985; 13:1062-69.
8. Eirmenn HJ, Larsen W, Maibach HI, Taylor JS. Prospective study of cosmetic reactions : 1977-1980. North American Contact Dermatitis Group. *J Am Acad Dermatol* 1982; 6: 909-17.
9. Ogden-West N. Cosmetic for the eye area after cosmetic surgical procedures. *Skin Pharmacol Appl Skin Physiol* 1999; 12: 120-4.

Geliş Tarihi: 08.11.2002

Yazışma Adresi: Dr.Eser AYDOĞDU

Dr.Lütfi Kırdar Kartal Eğitim ve
Araştırma Hastanesi Plastik ve
Rekonstrüktif Cerrahi Kliniği
İSTANBUL
dreser@yahoo.com